

STUDENI 24, 2015

U ŽUPI STUDENCI KOD LJUBUŠKOG 263 HRVATSKE ŽRTVE KOMUNIZMA (Za naš Križni put nema tako oštrog pera ni tako crne tinte)

U župi Presvetoga Srca Isusova u **Studencima pored Ljubuškog** obilježava se “Dan žrtava” svakog svibnja. U dvorištu pred župnom crkvom nalazi se spomenik u koji su **uklesana imena 263 žrtva** Drugoga svjetskog rata i poraća (pobijenih od strane partizana), te devetorica branitelja poginulih u Domovinskom ratu. Najveći broj žrtava iz Drugoga svjetskog rata izgubio je svoj život na Križnome putu. Tijekom Drugoga svjetskoga rata župa Studenci je katastrofalno stradala. Na kraju rata, kad je župa imala nešto preko 2.000 stanovnika, ubijeno je **257 vjernika i četiri svećenika** podrijetlom iz župe: dr. fra Rade Vukšić, fra Andrija Jelenc, fra Nenad Pehar i fra Lujo Milićević kao i nekadašnji župnik fra Grgo Vasilj. Neki su stradali u ratu a daleko najveći dio njih, bez ikakva suđenja i posve nevine, pobili su partizani poslije završetka rata 1945. Od 1945 pa do 1980.godine bilo je nazorno masovno iseljavanje Hrvata od komunističke stega i terora sa prostora ove župe. A najbolje nam svjedoči podatak da je usprkos velikom natalitetu od 1945 do 1975. god. broj stanovnika ostao skoro isti, u župi danas živi 2.110 stanovnika u 510 obitelji a koliko je i 1945. god ljudi živjelo ovdje.

„Ovdje, na spomen ploči, upisana su 263 imena žrtava Drugog svjetskog rata i poraća, te 9 imena poginulih u Domovinskom ratu s područja župe Studenci. Iz Prvog svjetskog rata su 54 žrtve, (koje nisu stavljene na ovu ploču) što ukupno čini 326 života, što je poznato. I oni su izdahnuli samo zato što su bili katolici, Hrvati, vjerovali u Boga i sretnu budućnost svoga hrvatskog naroda. I oni su svojom krvlju velikim slovima na zidu hrvatske povijesti napisali: MI SMO KATOLICI I HRVATI, I ŽELIMO TO OSTATI, MAKAR I ŽIVOT DATI! Neki od njih su bili vojnici, neki civili, neki oženjeni, neki stariji, neki mladi, a neki upravo u cvijetu mladosti nemilosrdno pokošeni od ondašnje komunističke bezbožne vlasti, njenih diktatora i krvoločne vojske“ Većina ih je izginula na Križnom putu od Bleiburga prema rodnom zavijaju gdje su se nadali doći i nastaviti normalno živjeti. Koliko su majke godinama svako jutro nakon svibnja 45.godine izlazile pred vlastitu kuću u gledaju i suznih oči prema

Ljubuškom, a prema apljini, ne e li odnekud trgnuti njihov voljeni sin koji je otišao još 41-e, 42-e, braniti domovinu. I od tada ga više nisu vidjele. Neki su majci govorili da je vjerojatno poginuo, dok su drugi tvrdili da je vi en živ negdje oko Maribora. Izdušit e valjda odnekle, nadala se jadna majka i propitala one koji su se toga ljeta vra ali s Križnog puta izgubljeni, izgladnjeli, bos, goli, iscrpljeni, ali živi. Eto takvi su bili da ih na vlastita majka nije mogla prepoznati.

Prije nekoliko dana u Ljubuškom je predstavljena vrlo vrijedna knjiga prof. dr. Ante uvala iz Proboja – OD BLEIBURGA DO LJUBUŠKOG – koji je na jedno mjesto prikupio preko 60 sudionika koji su i danas živi, podru ja ljubuške op ine, i koji su opisali svoja stradanja i muke prolaze i taj hrvatski križni put od Bleiburga do svoje obiteljske ku e na podru ju ljubuške op ine. U knjizi je opisan križni put još dvadesetak onih koje su svjedo ili njihovi najbliži o njihovim stradanjima Križnome putu. Drugi dio knjige donosi tablice, tj. popis po mjestima ljubuške op ine onih koji su izgubili živote na Križnome putu, onih koji su preživjeli Križni put te popis žrtava rata i pora a onih koji nisu bili na Križnome putu nego su izginuli na nekim drugim mjestima. Naravno da se nije moglo do i do svakog imena i prona i svakoga poginulog, ali prema podacima koji su se uspjeli prikupiti, knjiga donosi nazive 35 sela ljubuške op ine iji su mještani sudjelovali na Križnome putu, a brojke su sljede e: s podru ja op ine Ljubuški na Križnome putu bile su 2172 osobe; od toga ih je 1249 smrtno stradalo, 923 se vratilo ku i, a 17 ih je umrlo od posljedica Križnog puta. Kad se ovoj brojci dodaju 1202 žrtve stradale na drugim mjestima u ratu i pora u, onda to zna i da je u ljubuškoj op ini sveukupno u Drugom svjetskom ratu smrtno stradalo 2469 osoba ili 10% od ukupnog broja ondašnjeg stanovništva ljubuške op ine.

s

za
na

U ovoj župi danas je 5 živih osoba koje su prošle Križni put 1945.: Ivan Bule ulanki , Miljenko Bule Gogi , Andrija Jurkovi , Boško Vukši i Pavo Vukši . A Boško je neki dan bio i na Bleiburgu na svetoj Misi, tamo gdje je bio i 1945.! A devedeset su mu i dvije godine! Kako se dobro drži i sad bi mogao pješke iz Bleiburga u Studence! Me u sudionicima koji u knjizi opisuju sve svoje muke i jade Križnoga puta nalazi se i jedan sve enik. To je don Aleksandar Boras iz Vitine, ro en 1922. On ovako kaže, a vjerojatno bi to mogli potvrditi svi sudionici Križnoga puta: „**Za naš Križni put nema tako oštrog pera ni tako crne tinte kojima bi se mogli opisati jadi sudionika Križnoga puta**”. Nemogu e je uop e napisati nešto suvislo. Mi koji smo preživjeli te strahote gledamo sada druga ije na njih. Ponekad izgleda kao da se nije ništa dogodilo. Preživili smo i sada sve izgleda druga ije. Sve je nekako bezazlenije. Pokušavao sam pisati o tome svemu, ali sve mi izgleda besmisleno, nevjerojatno, zamagljeno. Ponekad se pitam jesam li uop e bio jedan od tih koji su proživili te strahote!“ (str. 87). Ova knjiga ostaje zasigurno najljepši spomenik jednom od najgorih i najtežih hrvatskih ratnih stradanja u njegovoj povijesti.

